

KRONIKK

Apper, kunstig intelligens og etikk?

Kan en lett omskriving av en bedehussang uttrykke manges forhold til mobiltelefonen: «Hvilken venn vi har i Mobilen, alt Den vet og alt formår»?

For mange er mobilen (smarttelefonen) en viktig og kjær følgesvenn til glede og nytte. Nyttien er, imidlertid, i mange tilfeller avhengig av stedstjenester eller geosporing når vi bruker apper.

Bruk av apper genererer data som kan lagres. Ved å sammenstille data fra app-bruk på en mobil kan det lages et detaljert bilde av det mobilbrukeren foretar seg. En slik framstilling kan utnyttes til kommersielle formål for andre enn mobilbrukeren.

NRK Dagsrevyen meldte lørdag 10. mai at NRK betalte kr 35.000,- til et London-basert selskap for sammenstilte og anonymiserte app-data om 140.000 mobilbrukere. Ved enkle de-anonymiserende grep fikk NRK fram detaljerte opplysninger om mange identifiserbare personer for hele 2019. Søndag 11. mai uttalte Distrikts- og digitaliseringsminister Linda Hofstad Helleland til NRK Dagsrevyen: «Vi aksepterer ikke at dette er data som sammenstilles for å følge vårt bevegelsesmønster i detalj».

På spørsmål fra programleder «Er dere bakpå?» svarer ministeren «Nei, nå har vi et internasjonalt harmonisert regelverk, men for det første må du og jeg være nøye på når vi laster ned appene så bør vi nok prøve å unngå å ha på stedstjenester.» Ministeren sier at det er en rivende utvikling innen feltet og store selskap tjener store penger på å selge informasjon om brukerne av appene. Vår bruk av mobiltelefon, datamaskiner, TV, vaskemaskiner, biler, osv genererer enorme mengder data. Samtidig er vi midt i en digital tsunami der digital transformasjon og bruk av kunstig intelligens står sentralt for å gjøre dataene nyttig.

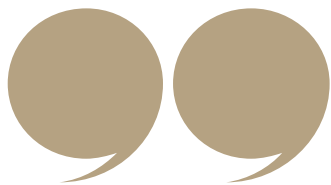
Aftenposten (18.11.14) publiserte et satellittbilde som viste daværende samferdselsminister Ketil Solvik-Olsens (Frp) posisjoner i Oslo da han sendte 728 sporbare Twitter-meldinger over en 15 måneders periode. Solvik-Olsen skal ha bedyret at delingen av posisjoner var bevisst, og at han ikke har noe å skjule.

Sikkerhetsekspertene uttalte i 2014 at omfattende deling av stedsdata kunne være en trussel mot ministerens egen sikkerhet. I 2020, snart 6 år senere, har vi utviklet og videreutviklet teknologi som kan analysere dataene mer effektivt. Om vi mener at vi ikke har noe å skjule kan andre likevel ha stor interesse av våre bevegelser og det vi foretar oss for å sette inn støt mot oss så som

Det fins ikke noe som heter nøytral teknologi eller nøytrale apper. Appene utvikles basert på modeller av menneskene og menneskelig oppførsel. Hvilke modeller? Det vet vi ofte ikke, skriver artikkelforfatteren.

FOTO: NTB SCANPIX

Om vi mener at vi ikke har noe å skjule, kan andre likevel ha stor interesse av våre bevegelser.

overvåking, salgsframstøt, bedrageri, eller prøve å forutsi våre bevegelser og utnytte dem til sin egen fordel. Bruk av kunstig intelligens kan gjøre det enklere ved å framskaffe stadig mer detaljerte oversikter over våre liv, oversikter vi kan være veldig interessert i å skjule for vårt eget privatlivs fred.

La oss reflektere over tre sider ved kunstig intelligens.

For det første, bruk av kunstig intelligens kan være veldig nyttig for den enkelte og for samfunnet for å gi et bedre liv. Den store nytten kan gjøre oss blinde for det store potensial for misbruk kunstig intelligens har.

For det andre, utvikling av apper som bruker kunstig intelligens gjøres av mennesker, av systemutviklere. Hvilke forutsetninger legger de til grunn i utviklingen? Apper utvikles alltid i en kontekst; kulturell, samfunnsmessig, økonomisk eller annen, og de utvikles med en hensikt. For det fins

ikke noe som heter nøytral teknologi eller nøytrale apper. Appene utvikles basert på modeller av menneskene og menneskelig oppførsel. Hvilke modeller? Det vet vi ofte ikke. Facebook, for eksempel, har som mål å holde brukerne på sine sider lengst mulig. Visste vi det?

Utalelsen «Jeg har ikke noe å skjule» utfordres derfor av den sekundære bruken av dataene. Hvilke analyser gjøres og hvordan brukes resultatene for å påvirke oss? Kanskje er vi ikke så glade for det som kommer fram? En person i NRK Dagsrevyen, presentert for detaljer om sitt liv i 2019, ville bli mye mer forsiktig med fremtidig bruk av apper.

For det tredje, mange av appene kjenner ikke geografiske grenser. Dataene fra appene kan derfor bli lagret utenfor Norge med andre regler for både primær og sekundær bruk av dataene. Hvilke lover gjelder da i forhold til da-

taene? Når ministeren sier at vi har et internasjonalt harmonisert regelverk regner jeg med at hun også forstår at det internasjonale regelverk kan forstås og brukes forskjellig i andre land.

Generelt sett er vi i Norge velsignet med en stor grad av tillit både til regelverk og bruk av dem. Den tilliten kan gjøre at vi kan bli for naive i forhold til den teknologiske utvikling og at vi derfor trenger å tenke gjennom sekundær bruk av data fra vår mobilbruk.

Kan mobilen vise seg å være et tveegget sverd som vi gjør klokt i å tenke gjennom bruken av, selv om vi mener vi ikke har noe å skjule? For appene vi bruker kan basere seg på underliggende etiske vurderinger som vi ikke helt ønsker å bli utsatt for konsekvensene av. Kanskje mobilen er en utfordrende venn til tider?

HANS OLAV OMLAND,

1. amanuensis IIS, UiA og CeDiT